

Zákon o ochraně oznamovatelů 2023

Návrh **zákona o ochraně oznamovatelů**, který implementuje směrnici Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1937 ze dne 23. 10. 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Evropské unie, aktuálně byl podepsán prezidentem republiky a jeho **účinnost** (včetně vzniku povinností na straně zaměstnavatele – viz dále) je tak předpokládána **již k 1. 8. 2023**.

Smyslem navrhované právní úpravy je **poskytnout oznamovatelům záruku**, pokud se dozví o protiprávním jednání v určitých oblastech v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností, **nebudou za takové oznámení nijak sankcionováni**.

Cílem navrhované právní úpravy je zajistit zaměstnancům (jak veřejného, tak soukromého sektoru) a dalším osobám vykonávajícím práci či jinou obdobnou činnost **podávat oznámení v rámci vnitřních oznamovacích systémů či vnějšího oznamovacího systému** Ministerstva spravedlnosti a **zajistit jejich ochranu před odvetnými opatřeními**.

Povinné subjekty

Povinnými subjekty dle návrhu zákona o ochraně oznamovatelů jsou vedle zadavatelů veřejných zakázek a vybraných orgánů veřejné moci, včetně úřadů obcí nad 10.000 obyvatel, především **zaměstnavatelé**, kteří **k 1. lednu** příslušného kalendářního roku zaměstnávají **nejméně 50 zaměstnanců**.

Ochrana zákona

Zákon zamýšlí chránit široký okruh osob v rámci soukromého i veřejného sektoru, které jsou v různých stadiích pracovního procesu, a pod jeho ochranu tak výslovně spadají **zaměstnanci** (jak bývalí, tak budoucí), neúspěšní **uchazeči o zaměstnání**, **dobrovolníci**, **OSVČ**, **členové volených orgánů**, **členové statutárních orgánů**, osoby vykonávající práva spojená s účastí na v právnické osobě, **dodavatelé** či jejich zaměstnanci, ale rovněž **osoby blízké oznamovatele**, kolegové oznamovatele, osoby pomáhající oznamovateli s oznámením atd.

Chráněné oznámení

Chráněné oznámení se může týkat jakéhokoli **trestného činu** či **porušení právního předpisu** či **předpisu Evropské unie** v konkrétních oblastech (např. ochrana spotřebitele,

ochrana osobních údajů, finanční instituce, daně z příjmů právnických osob, bezpečnost potravin, hospodářská soutěž, zadávání veřejných zakázek atd.), **sankcionovaných jako přestupek.**

Oznámení lze podat **ústně** či **písemně**, na žádost oznamovatele i **osobně**.

Oznámení lze učinit třemi způsoby:

- **vnitřním oznamovacím systémem**, který zřídí povinný subjekt (zaměstnavatel) a ve kterém určí příslušnou osobu, která se bude oznámením zabývat a vyřizovat,
- **vnějším oznamovacím systémem** (prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti),
- **zveřejněním** (pouze za konkrétních podmínek, v urgentních případech, především v případě, že není funkční vnitřní oznamovací systém).

Oznámení **musí obsahovat údaje identifikující oznamovatele**. V případě, že je podáno anonymní oznámení, je potřeba, aby **totožnost** oznamovatele **vyšla dodatečně najevo**. Do doby, než nebude známa totožnost oznamovatele, jej nelze chránit a rovněž mu nehrozí odvetná opatření ve smyslu návrhu zákona. I v těchto případech lze však doporučit oznámení uchovávat.

Hlavním cílem dané právní úpravy je především ochrana před tzv. odvetnými opatřeními. Návrh zákona uvádí konkrétní příklady odvetných opatření, kterým **oznamovatel nesmí být vystavován**. Jedná se například o **rozvázání pracovního poměru, snížení mzdy, uložení kárného opatření, přeložení, změna pracovní doby** atd.

Povinnosti zaměstnavatele

Povinný subjekt (zaměstnavatel) musí zejména **zavést vnitřní oznamovací systém pro přijímání a správu oznámení, zajistit tzv. příslušnou osobu**, která se bude oznámením zabývat a vyhodnocovat je, **informovat** každého oznamovatele o přijetí a výsledcích šetření jeho oznámení, **zajistit, aby žádný oznamovatel nebyl vystaven tzv. odvetným opatřením**.

Výše uvedené je **žádoucí zakotvit samostatným vnitřním předpisem**.

Sankce

V situaci, kdy povinný subjekt (zaměstnavatel) například **nezajistí posouzení důvodnosti oznámení příslušnou osobou** či nezajistí, aby se s podanými oznámeními mohla seznámit pouze příslušná osoba, hrozí mu **pokuta až do výše 400.000 Kč**.

V případě, že povinný subjekt (zaměstnavatel) neurčí příslušnou osobu k přijímání a vyřizování oznámení či **umožní vystavení oznamovatele odvetným opatřením**, hrozí mu **pokuta až do výše 1.000.000 Kč**.

Návrh zákona však chrání i zaměstnavatele. **Ochrany** proto **nepoživá** takový oznamovatel, který **vědomě činí nepravdivé oznámení**, přičemž mu hrozí za takové jednání **pokuta až do výše 50.000 Kč**.

Účinnost zákona

Vzhledem k rychlému postupu legislativního procesu, kdy Senát parlamentu České republiky projevil vůli se návrhem zákona nezabývat, aniž by jej schválil nebo zamítl, a návrh byl podepsán prezidentem republiky dne 7.6.2023, lze očekávat jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů již **v průběhu června 2023**.

V takovém případě budou muset **všichni zaměstnavatelé s 250 zaměstnanci a výše implementovat nové procesy do 1. srpna 2023**, stejně jako veřejní zadavatelé a obce, jichž se zákon týká. **U zaměstnavatelů s 50 až 249 zaměstnanci zákon počítá s odkladem do 15. prosince 2023**.

V případě otázek jsme Vám rádi k dispozici.

Tým *CZERWENKA & PARTNER v.o.s.*